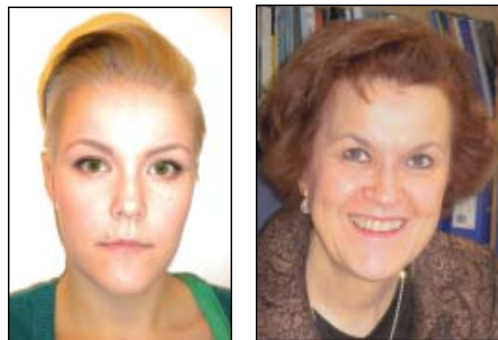

Maahanmuuttajat, poliisi ja sosiaalityö yhteistyössä kohti parempaa kotoutumista

Riikka Susi ja Elli Heikkilä

Artikkelissa käsitellään maahanmuuttajien, poliisin ja sosiaalityön välisiä hyviä käytäntöjä Suomessa. Esiteltäviksi tapauksiksi on nostettu Maahanmuuttajien neuvonta ja palveluohjaus ja Viranomaisyhteistyötä lähiöissä – esimerkkeinä Varissuo ja Hervanta. Hyvät käytännöt pohjautuvat Immigrants, Police and Social Work (IPS) -projektin tuloksiin. Turun ammattikorkeakoulu on ollut hankkeen koordinaattori ja Siirtolaisuusinstituutti yksi Suomen partnereista. Tutkimusaineiston perustana ovat haastattelut.

Maahanmuuttajien, jotka ovat ns. kolmansien maiden kansalaisia, määrä kasvaa Suomessa vuosi vuodelta. Yhteiskunta muuttuu yhä monikulttuurisemmaksi ja tämä näkyy myös viranomaistyössä. Esitetyt hyvät käytännöt osoittavat, että Suomessa on jo löydettävissä maahanmuuttajien, poliisin ja sosiaalityön välillä yhteistoimintaa. Näiden tahojen yhteistyö on tärkeää ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Viranomaispuolella on myös jo joitakin maahanmuuttajataustaisia poliiseja ja sosiaalityöntekijöitä, joilla on kulttuurintuntemusta, mistä on hyötyä maahanmuuttajatyössä. Kolmas sektori viranomaisten ohella on arvokas toimija auttamaan maahanmuuttajia kotoutumisessa Suomeen.

Johdanto

Poliisi ja sosiaaliviranomainen ovat keskeisiä viranomaistahoja, jotka kohtaavat työssään maahanmuuttajia. Paljon työtä tehdään vielä erikseen, vaikka kosketuspinnat yhtyvät monikulttuurisessa yhteisössä eri viranomaisten välillä. Myös ammattitaitovaatimukset kasvavat koko ajan yhteiskunnan muuttuessa. Asiakkaissa on yhä enemmän vieraita kieliä äidinkielenään puhuvia ja toisenlaisista kulttuureista tulleita henkilöitä. Lisäksi maahanmuuttaja on usein suomalaista

palvelujärjestelmää tuntematon asiakas. Nämä seikat synnyttävät kehittämistarpeita, jotta viranomaiset ja myös kolmannen sektorin toimijat pystyvät entistä paremmin palvelemaan eri taustan omaavia asiakkaita.

Turun poliisin työtä maahanmuuttajien parissa koskevassa analyysissä (Heikkilä et al. 2008) tuli esille, että poliisin puoleen kääntyään usein sosiaaliviranomaiselle kuuluvissa asioissa. Sidosryhmäyhteistyössä tiedon kulku ja välittäminen puolin ja toisin koettiin tärkeäksi. Tutkimuksessa haastatellut poliisit uskoivat, että perehdyttäminen sosiaalityön asioihin voisi auttaa poliiseja neuvomaan asiakkaitaan eteenpäin, jotta jälkihoito ja avun saanti varmistettaisiin myös sellaisissa tilanteissa, jotka eivät varsinaisesti kuulu poliisin tehtäviin. Lisääntyvä maahanmuutto aiheuttaa siten uusia osaamisvaatimuksia eri viranomaisammattikunnille ja kolmannelle sektorille.

Artikkeli pohjautuu Immigrants, Police and Social Work (IPS) -projektin tuloksiin. Projektin koordinaattorina on toiminut Turun ammattikorkeakoulu ja Siirtolaisuusinstituutti on ollut yksi Suomen partnereista. Kaikkiaan tässä EU-projektissa on ollut mukana viisi maata eli Suomi, Alankomaat, Espanja, Ruotsi ja Iso-Britannia. Lisää tietoa projektista löytyy osoitteesta www.ips-project.fi

Enemmistö maahanmuuttajista kolmansista maista

Suomessa on vielä vähän maahanmuuttajia verrattuna muihin Euroopan maihin. Ulkomailla syntyneiden määrä oli vuoden 2009 lopussa 233 183 henkeä, mikä vastaa 4,4 % Suomen väestöstä (Taulukko 1). Euroopan unionin ulkopuolella eli niin sanotuissa kolmansissa maissa syntyneiden osuus ulkomailla syntyneistä on noussut vuoden 1990 48 prosentista runsaaseen

Taulukko 1. Ulkomailla syntyneet Suomessa 1990–2009 (Aineisto: Tilastokeskus)

Syntymävaltio	1990	1995	2000	2005	2009
Syntymävaltio yhteensä	4 998 478	5 116 826	5 181 115	5 255 580	5 351 427
Suomi	4 933 556	5 010 523	5 044 912	5 078 968	5 118 244
Ulkomaat	64 922	106 303	136 203	176 612	233 183
Ulkomaat, % väestöstä	1,30	2,08	2,63	3,36	4,4
Eurooppa	45 578	75 567	96 413	120 376	152 316
Muut EU (27) maat	33 507	44 074	51 399	62 586	80 701
Muu Eurooppa	12 071	31 493	45 014	57 790	71 615
Afrikka	1 946	7 298	9 521	13 660	20 432
Pohjois-Amerikka	3 303	3 733	4 084	4 562	5 352
Etelä-Amerikka	916	1 499	2 076	3 229	4 497
Aasia	5 555	11 900	18 600	29 496	44 768
Oseania	467	560	754	889	1 116
Tuntematon	7 157	5 746	4 755	4 400	4 702
3. maat	31 415	62 229	84 804	114 026	152 482
3. maat, % ulkomailla syntyneistä	48,4	58,5	62,3	64,6	65,4
3. maat, % koko väestöstä	0,6	1,2	1,6	2,2	2,8

65 prosenttiin vuonna 2009. Ulkomaan kansalaisia Suomessa oli vuoden 2009 lopussa 155 705 henkilöä ja heistä kaksi kolmasosaa oli kolmansien maiden kansalaisia (99 599 henkeä).

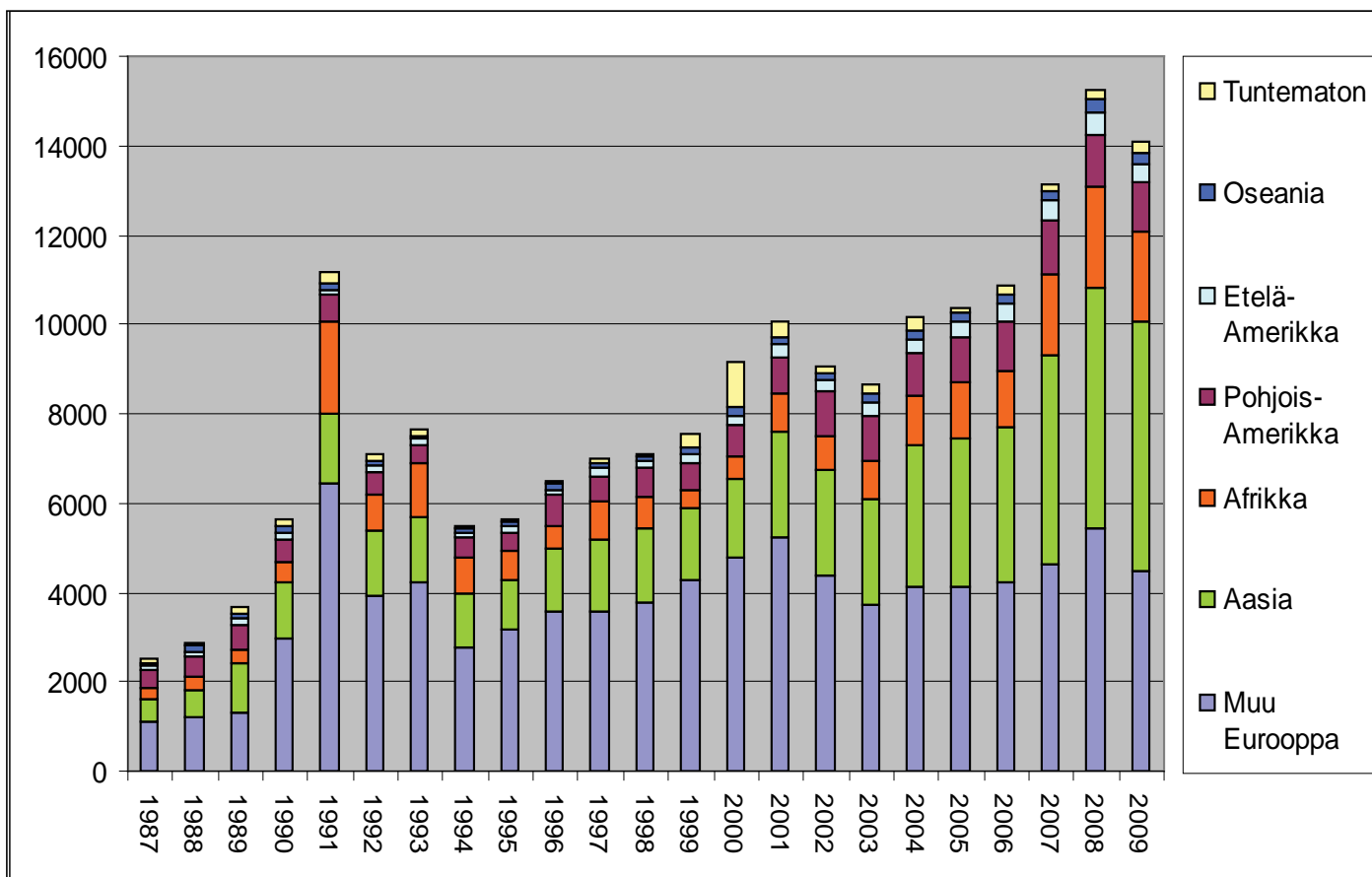
Ulkomailla syntyneistä selvästi suurin osa on syntynyt entisen Neuvostoliiton alueella sekä Venäjällä, yhteensä 54 646 henkilöä, mikä oli kaikista ulkomailla syntyneistä 23 % ja kolmansissa maissa syntyneistä 36 % vuonna 2009. Toiseksi eniten oli Ruotsissa syntyneitä, 30 966 (13 % ulkomailla syntyneistä) ja kolmanneksi eniten Virossa syntyneitä, 21 761 (9 %). Tämän jälkeen seuraavaksi suurimmat ryhmät edustivat jälleen kolmansia maita. Somaliassa (7 110), Kiinassa (6 591), Irakissa (6 180) ja Thaimaassa (6 108) syntyneitä oli kaikkia pari prosenttia ulkomailla syntyneistä.

Muuttovirrat kolmansista maista Suomeen ovat pitkällä aikavälillä kasvaneet: kun vuonna 1987 muuttajia oli 2 522 henkeä, vuonna 2009 luku oli jo 14 064 henkeä (Kuva 1). Vuonna 2008 muuttajien määrä oli tätäkin suurempi (15 224 henkeä), mutta talouden taantuma on yleisesti ottaen hidastanut muuttamista ja sama näkyy myös Suomessa. Muuttajat ovat lähtöisin etupäässä muualta Euroopasta. Viime vuosina kuitenkin Aasiasta muuttavien määrä on noussut. Muuttoliikkeessä voitiin havaita piikki vuonna 1991, kun inkerinsuomalaiset saivat vuonna 1990 paluumuuttajastatuksen muuttaessaan Suomeen. Tuolloin muulta

Euroopasta tulleiden osuus koko kolmansien maiden muuttovirrasta oli peräti 58 %. Muun Euroopan muuttovirrasta entisessä Neuvostoliitossa syntyneitä oli 86 % eli 5 515 henkeä. Samaan aikaan alkoi huomattavampi muutto Afrikasta, etenkin Somaliasta, mistä saapui 1 339 muuttajaa vuonna 1991. Kaiken kaikkiaan Suomi houkuttelee muuttajia eri puolilta maailmaa ja määrät kolmansia maita koskien vaihtelevat yksittäisistä muuttajista tuhansiin vuoden 2009 maakohtaisessa tarkastelussa.

Esimerkkejä hyvistä käytännöistä Suomessa

Maahanmuuttajien kotouttamiseen tähtäviä hyviä yhteistyökäytäntöjä poliisin ja sosiaaliviranomaisen välillä etsittiin erilaisilta elämänalueilta. Tarkasteltavat aihepiirit valittiin ajankohtaisten teemojen parista. Valinnassa hyödynnettiin IPS -projektin Suomen työryhmässä mukana olevien henkilöiden sekä hankkeen ohjausryhmän tietämystä. Näiden aihepiirien puitteissa toteutettiin 19 haastattelua, joissa oli läsnä yhteensä 23 poliisia, sosiaalityöntekijää ja muuta toimijaa. Tässä artikkelissa esitellään kaksi hyvää käytäntöä eli ensimmäisenä ”Maahanmuuttajien neuvonta ja palveluohjaus” ja toisena ”Viranomaisyhteistyötä lähiöissä – esimerkkeinä Varissuo ja Hervanta”. Muut IPS -pro-

Kuva 1. Maahanmuutto EU:n ulkopuolisilta alueilta Suomeen 1987–2009 (Aineisto: Tilastokeskus)

jektin Suomen hyvät käytännöt ovat olleet ”EHJÄ ry. – tukea yksin Suomeen tulleille nuorille”, ”Lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden maahanmuuttajanaisten auttamistyö” ja ”Kolmas sektori kotouttajana”. Näistä hyvistä käytännöistä löytyy laajempaa tietoa julkaisustamme (Susi ja Heikkilä 2011).

Maahanmuuttajien neuvonta ja palveluohjaus

Monilla paikkakunnilla maahanmuuttajien kysymyksiin nykyään vastaavat maahanmuuttajien neuvontapisteiden neuvojat, jotka ovat useimmiten Suomeen aikoinaan muuttaneita ja kotoutuneita henkilöitä. Heidän vahvuksiensa neuvojina ovat kielitaito ja edustamansa kulttuurin ymmärrys. Neuvontapisteet toimivat paikkakunnittain hieman eri nimellä ja erilaisten projektien tai eri viranomaisen alaisuudessa. Neuvonta on hieman kevyempi palvelumuoto kuin palveluohjaus, jossa syntyy pitkäaikaisiakin palvelusuhteita ja

ohjaaja jalkautuu asiakkaan kanssa käyttämään erilaisia palveluita. Neuvonta- ja palveluohjaustyö myös täydentävät toisiaan. Neuvontapisteen työntekijöiden ajan tai ammattitaidon puuttuessa he voivat kehottaa asiakasta kääntymään palveluohjaajien puoleen. Palveluohjaajilla on resursseja perehtyä monimutkaisempiinkin ongelmiin. (Haastattelut 1, 2 ja 3, 2010)

Helsingissä yhdeksi kaupungin parhaista kotouttavista toiminnoista vuonna 2008 valittu Maahanmuuttajien neuvontapiste Itäkeskuksessa aloitti Euroopan sosiaalirahaston rahoittamana AVAIN-projektina vuonna 2000. Ensimmäisten toimintavuosiensa aikana pisteessä kerättiin tietoja, keitä asiakkaat ovat, mistä he tulevat ja mitä kysyvät. Näin saatiin todistetta siitä, että tämänkaltaiselle palvelulle on olemassa suuri tarve. Neuvontapiste muuttui kaupungin pysyväksi toiminnoksi vuonna 2004. Se toimi helmikuun 2010 loppuun asti sosiaaliviraston alaisuudessa, kunnes siirtyi henkilöstökeskuksen piiriin. Neuvontapisteesä helsinkiläinen asiakas voi kysyä lähes mitä tahansa. Maahanmuuttajataustainen työntekijä, mah-

dollisuuksien mukaan omakielinen neuvoja, pyrkii löytämään vastauksen asiakkaan tarpeisiin. Tarvittaessa paikalle kutsutaan tulkki. Asiakkaiden kysymykset koskevat muun muassa oleskelulupaa, sosiaaliturvaa, työtä, asumista ja koulutusta. Eniten asiakkaita on venäjänkielisiä, jotka ovat useimmiten naisia. Sen sijaan arabiankielisistä maista asiakkaina ovat useammin miehet. (Helsingin kaupunki 2009; Haastattelut 2 ja 4, 2010)

Neuvojat ovat saaneet koulutuksen yhteiskunnan eri osa-alueista ja viranomaisten tehtävistä. Neuvontapiste on solminut yhteispalvelusopimuksen Maahanmuuttoviraston ja Maistraatin kanssa. Neuvojien käytössä ovat myös KELA:n rekisterit, mutta yhteistyösopimusta ei ole solmittu. Neuvoja voi auttaa asiakasta esimerkiksi täyttämään lomakkeita, mutta päätöksiä neuvontapisteessä ei viranomaisten puolesta tehdä, eikä käsitellä rahaa. Myöskään poliisin kanssa ei ole yhteispalvelusopimusta, mutta yhteistyö on silti tiivistä, sillä Itäkeskuksen poliisilaitos sijaitsee neuvontapisteen vieressä. Neuvojat ohjaavat asiakkaitaan esimerkiksi perheväkivaltajutuissa tekemään rikosilmoituksen poliisille ja kääntymään tarvittaessa poliisiaseman sosiaalityöntekijän puoleen. Lastensuojeluasioissa neuvojat tekevät aina ilmoituksen lastensuojeluviranomaiselle. Joskus poliisi pyytää neuvojilta apua tulkkauksessa, mikäli tulkkia ei saada paikalle riittävän nopeasti. Neuvontapisteen johtaja kehuu poliisilaitoksen päällikköä innovatiiviseksi ja yhteistyömyönteiseksi persoonaksi ja yhteistyötä poliisin kanssa toimivaksi. Poliisi tarvittaessa kouluttaa neuvoja sekä ohjaa omia asiakkaitaan neuvontapisteeseen. Neuvontapisteen henkilökuntaan kuuluvista henkilöistä osa on myös kouluttanut poliiseja kulttuurikeskus Caisassa järjestetyissä kulttuurintuntemuskoulutuksissa. (Haastattelu 2, 2010) Turussa maahanmuuttajien neuvontapiste Infotori aloitti toimintansa joulukuussa 2009, ja neuvontaa on tarjolla 14 kielellä.

Eri toimijoiden tarjoama palveluohjaus on työmenetelmä, joka 1990-luvulta lähtien on laajentunut koskemaan yhä useampia asiakasryhmiä, kuten maahanmuuttajia. Palveluohjaus on asiakaslähtöinen työtapana, jonka tavoitteena on asiakkaan itsenäisen elämän tukeminen ja itse ohjauksen tarpeen vähentäminen. Turussa on toiminut Turun NMKY:n sosiaalitoiminnan alla MAHKU-projekti (Maahanmuuttajien henkilökohtainen palveluohjaus, 2008–2010). MAHKU on tarjonnut maahanmuuttajille maksutonta henkilö-

kohtaista, yksilöllistä palveluohjausta. Neuvojat ovat kehittäneet projektin aikana henkilökohtaisen palveluohjauksen mallia muuta turkulaista maahanmuuttajatyötä tukevaksi toiminnaksi. Henkilökohtainen palveluohjaus on NMKY:n sosiaalitoiminnan työmuoto, jossa asiakasta ohjataan suunnitelmallisesti kohti tasapainoisempaa ja itsenäisempää arjessa selviytymistä. Palveluohjausta on aiemmin ollut tarjolla nuorille. MAHKU -projektin kohderyhmänä ovat olleet työikäiset maahanmuuttajat, joiden virallinen kotoutumisaika on päättynyt. MAHKU:ssa ohjaajia on ollut kaksi ja he ovat palvelleet suomen kielellä. (Turun NMKY 2010a ja 2010b) Vaikka kotoutumisen alkuvaiheessa omakielistä ohjausta pidetään tärkeänä, MAHKU:n kohderyhmän vuoksi asiakkaita on rohkaistu käyttämään suomen kieltä sen harjoittamiseksi ja ylläpitämiseksi. Ohjaajat ovat toimineet ikään kuin asiakkaidensa suomenkielisinä avustajina. Alun perin ajateltiin, että suurin osa asiakkaista tulee MAHKU:n piiriin sosiaalitoimen lähettämänä. Projektin edetessä kuitenkin osoittautui, että asiakkaat tulevat paljolti kuulopuheiden tai ystävän hyvien kokemusten perusteella sekä työ- ja elinkeinotoimiston virkailijoiden ja kirkon diakonien lähettämänä. Asiakkaiden keskimääräinen maassaoloaika on ollut kahdeksan vuotta, ja heistä suurin osa on ollut Irakin ja Iranin kurdeja sekä afgaaneja. (Haastattelu 1, 2010)

MAHKU on ollut matalan kynnyksen palvelua, johon kuka tahansa on voinut ottaa yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse. Palveluohjaus on toiminut ajanvarausperiaatteella. Osa asiakkaista on työllistännyt ohjaajan pitkäksi aikaa, kun apua hakiessaan asiakkaan ongelmavyöhyte on alkanut purkautua. Yhdellä henkilöllä ja mahdollisesti hänen perheellään on saattanut olla vaikeuksia asumisessa ja uuden asunnon hankinnassa, työllistymisessä ja taloudellisessa tilanteessa, maksuhäiriöitä, rikossyytteitä, mielenterveysongelmia ja niin edelleen. Ongelmien laajan kirjon takia MAHKU on toiminut tiiviissä yhteistyössä viranomaisten, kuten poliisin ja muiden toimijoiden, esimerkiksi maahanmuuttajajärjestöjen ja diakonien kanssa. Esimerkiksi lupahallintoviranomaisiin ohjaajat ovat olleet paljon yhteydessä ja auttaneet asiakasta täyttämään muun muassa erilaisia lomakkeita ja hakemuksia (esim. perheenyhdistämishakemuksia). He ovat myös avustaneet mm. kuluttajariita- ja valitusasioissa. Ohjausta ja tukea on voitu antaa myös toimiston ulkopuolella asiakkaan toivomuksesta. Taval-

lista on ollut, että ohjaaja on ollut mukana esimerkiksi sairaalakäynnillä asiakkaan tarvitessa psykososiaalista tukea. Virastokäyntien jälkeen ohjaajat ovat usein selittäneet keskustelun sisällön asiakkaalle uudelleen, koska monien alojen ammattikieli on maahanmuuttajalle ollut vaikeasti ymmärrettävää. Ohjaajien sanoin he ovat toimineet eräänlaisina yhteiskuntatulkkeina. (Haastattelu 1, 2010) Todettakoon, että MAHKU:n toiminnan päättymisen jälkeen Turun NMKY on aloittanut maahanmuuttajapalvelut, jotka ovat edelleen maksuttomia ja suomenkielisiä.

Viranomaisyhteistyötä lähiöissä – esimerkkeinä Varissuo ja Hervanta

Rakennemuutos eli yhteiskunnan kehittyminen maatalousvaltaisesta teollisuus- ja palvelukeskeisemmäksi 1950–1970-luvuilla sai aikaan laajan muuttoliikkeen kohti kaupungeja. Asuntojen kysyntä oli suurta ja tähän pyrittiin vastaamaan rakentamalla kokonaisia asuinalueita lyhyessä ajassa. Näin syntyivät Suomeen lähiöt. Suurin osa lähiöistä edustaa omistajaurakointia eli talojen rakentamista kerralla yhden rakentajaorganisaation toimesta (Hankonen 1994). Nopea rakentaminen ja väestönkasvu lähiöissä saivat aikaan myös ongelmia, kuten aikoinaan esimerkiksi Tampereen Hervannassa. Ongelmana Hervannassa ensimmäisten 15 vuoden ajan oli häiriökäyttäytyminen, joka kumpusi pienituloisten ja lähiöelämään tottumattomien ihmisten keskittymisestä alueelle 1970-luvulla rakennettuihin vuokrataloihin. Kun tähän yhdistyi vielä alueen jatkuvan rakentamisen aiheuttama keskeneräisyys ja harrastusmahdollisuuksien puute, ihmisten henkinen pahoinvointi alkoi näkyä myös katukuvassa. Ongelmien kasauduttua tilannetta päätettiin alkaa normalisoida ja 1980-luvun alussa Hervannassa aloitti lähipoliisi sekä aluetyöryhmä. Myös yleinen elintason nousu vaikutti tilanteen paranemiseen (Kultalahti ja Närhi 1998).

Lähiöissä sijaitsee useimmiten runsaasti kaupunkien vuokra-asuntoja, minkä vuoksi etenkin pakolais-taustaiset maahanmuuttajat ovat paljolti keskittyneet näille alueille (ks. Vilkkama 2006, 106; Pikkarainen ja Wilkman 2008, 29). Maahanmuuttajien keskittymistä lisää edelleen maan sisäinen muutto paikkakuntien välillä (esim. Kokko 2002). Turun Varissuolla joidenkin kerrostalojen asukkaista 80 % on maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajia muista kaupungeista ja maakunnista houkuttelevat Varissuolle muun muassa alueen palvelu- ja hintataso. Ennen laajemman maahanmuuton alkua Varissuon huono maine kulminoitui muutamiin taloihin, joihin niin sanotut ongelma-asukkaat olivat kasaantuneet. Tänä päivänä Varissuo on melko rauhallinen lähiö. Alueella toimii aktiivinen aluepoliisi, joka tekee yhteistyötä alueen viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. (Haastattelu 5, 2010)

Aluetyö Turun Varissuolla

Varissuo sijaitsee itäisessä Turussa, Kaarinan rajan tuntumassa ja sen rakentaminen aloitettiin vuonna 1975. Varissuolla on Turun lähiöistä monipuolisin palvelurakenne. Alueella on oma sosiaalitoimisto, Kelan palvelupiste, terveyskeskus, kirjasto ja muun muassa monipuoliset liikuntamahdollisuudet. Varissuon ytimessä sijaitsevassa Itäkeskuksessa on elintarvike- sekä erikoisliikkeitä (Sedig 1996; Turun kaupunki 2001). Maahanmuuttajien suuri osuus Varissuon asukkaista tekee alueesta erityisen koko Suomen mittakaavassa. Vuoden 2009 lopussa alueella oli noin 8 700 asukasta, joista muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia oli 35 % (Turun kaupunki 2010). Kolmeakymmentä prosenttia pidetään yleisesti rajana, jonka ylittyessä kantasuomalaisien kiinnostus aluetta kohtaan vähenee ja slummiutumisen riski kasvaa (Haastattelut 5 ja 6, 2010).

Varissuolla lähipoliisin tehtäviä hoitaa vanhempi konstaapeli, joka on toiminut virassa kesäkuusta 2006 alkaen. Työkokemusta poliisina hänellä on lähipoliisin toimenkuvan lisäksi kolmi vuorohälytystehtävissä ja nuorisopoliisina, yhteensä 30 vuotta. Lähipoliisi näkee Varissuon pelastuksena erityisesti sen, että alueen palvelut on säilytetty monipuolisina, mikä lisää viihtyvyyttä ja elämisen sujuvuutta alueella. Myös viranomaisyhteistyö toimii hyvin (Haastattelu 5, 2010).

Varissuon lähipoliisi toimii alueen kaikkien koulujen, Varissuon koulun, Turun Normaalikoulun ja kansainvälisen koulun koulupoliisina. Hän pitää yhteistyötä koulujen henkilökunnan, etenkin rehtoreiden ja kuraattoreiden kanssa yhtenä tärkeimmistä työkaluistaan alueella. Koulujen oppilaista suuri osa on maahanmuuttajataustaisia. Varissuon koulussa henkilökuntaa on paljon suhteessa oppilaiden määrään,

sillä oppilaiden monikulttuurisuus ja -kielisyys asettaa opetukselle omat haasteensa. Esimerkiksi somalikuorten aiheuttamia häiriöitä Itäkeskuksessa lähipoliisi on ratkonut yhteistyössä somalitaustaisen opettajan ja somaliyhdistyksen kanssa hyvin tuloksin. Kouluyhteistyön lisäksi lähipoliisi kiittelee yhteistyötä sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Varissuolla on oma sosiaaliasema, jonka kanssa tehtävän yhteistyön ongelmana poliisi näkee kuitenkin sen, että asiakkaat on jaettu aakkosittain eri työntekijöille. Tällöin ongelmaksi muodostuu saavutettavuus, sillä luonnollisesti sosiaalityöntekijällä on kokouksia, lomaa ja muita poissaoloja. Poliisi kertookin olevansa paljon yhteydessä suoraan sosiaaliaseman johtavaan sosiaalityöntekijään tapauksissa, joissa henkilö on jo esimerkiksi lastensuojeluasiakas. Myös Varsinais-Suomen poliisilaitoksen sosiaalityöntekijä on lähipoliisin tärkeä yhteistyötaho. Poliisi pitää viran vakinaistamista vuonna 2008 erittäin järkevänä päätöksenä. Sosiaalityöntekijä on noin kerran kahdessa kuukaudessa lähipoliisin mukana partioimassa Varissuolla. Heillä on myös yhteisiä asiakkaita, kuten lastensuojeluasiakkaita. (Haastattelu 5, 2010)

Aluettyö Tampereen Hervannassa

Hervanta on asukasluvultaan yksi Suomen suurimpia lähiöitä. Vuoden 2009 lopulla alueen asukasluku oli 22 798, josta noin 10 % oli ulkomaan kansalaisia (Tampereen kaupunki 2010). Lisäksi alueella on paljon Suomen kansalaisuuden saaneita maahanmuuttajia. Hervannassa on monipuolinen palvelurakenne ja alueen sanotaankin olevan ikään kuin pieni kaupunki kaupungin sisällä. Kauppakeskuksen lisäksi alueella sijaitsee Tampereen teknillinen yliopisto, Poliisiammattikorkeakoulu, VTT ja teknologiakeskus Hermia korkean teknologian yrityksineen. Korkeakoulujen takia alueella asuu myös paljon opiskelijoita. (Haastattelu 6, 2010)

Hervannan kasvun ja sosiaalisten ongelmien lisääntymisen myötä lähipoliisitoiminta alkoi alueella vuonna 1980. Poliisi on Hervannassa tehnyt tiivistä yhteistyötä sosiaali- ja koulutoimen kanssa alusta lähtien, vaikka vasta vuodesta 2001 lähtien poliisi on Suomessa velvoitettu yhteistyöhön aluetoimijoiden kanssa. Voimavaroja yhdistämällä pyrittiin tehokkaasti puuttamaan alueen ongelmiin, joten yhteisto-

iminta lähti liikkeelle todellisesta tarpeesta. Käytännössä lähiön rauhoittamiseksi yhteistyötä tekivät lähipoliisi, alueen koulut, sosiaalitoimisto ja vuonna 1993 poliisilaitoksen tiloissa sosiaaliasema Paussin nimellä aloittanut nykyinen sosiaalipäivystys. Yhteistyö tuotti tulosta: ongelmalähiö muuttui keski-vertaalueeksi ja Hervannan hyvien kokemusten kannustamana malli vietiin muillekin Tampereen asuinalueille. Vuonna 1980 aloittanut henkilö toimi alueen lähipoliisina aina vuoteen 2008 saakka, jolloin jäi eläkkeelle. Kollegoiden mukaan lähipoliisityö Hervannassa henkilöityi hyvin pitkälti häneen. (Jokinen 2006; Haastattelu 6, 2010)

Myös Tampereelle alkoi saapua pakolaisia 1990-luvun taitteessa ja heistä suuri osa sijoitettiin Hervantaan muun muassa siellä vapaana olevien suurten, maahanmuuttajaperheille soveltuvien vuokra-asuntojen takia (Haastattelu 6, 2010; vrt. Pikkarainen ja Wilkman 2008, 29). Tampereella toimi vastaanottokeskus vuodesta 1994 vuoteen 2007 saakka (Kangasluoma 2007). Lisääntyneen maahanmuuttajanuorison keskuudessa alkoi 2000-luvun alkupuolella ilmetä ongelmia, kuten jengiytymistä. Lähiöissä asuvat nuoret kokoontuivat lähinnä kaupungin keskustassa aiheuttaen häiriötä. Myös tähän ongelmaan pyrittiin tarttumaan viranomaisyhteistyön keinoin. Kehiteltiin yhteistyömalli, jossa poliisi, maahanmuuttajakoordinaattorit, nuorisotoimi, sosiaalitoimen lastensuojelu, tulkkikeskus ja maahanmuuttajajärjestöt yhdessä koulujen kanssa räätälöivät tietyille maahanmuuttajaryhmille tarkoitettuja omakielisiä vanhempainiltoja. Kun viesti lasten negatiivisista vapaa-ajanvietto-avoista saatiin vanhemmille, tilanne Hervannassa rauhoittui. Vastaavanlaisiin tilanteisiin ei ole poliisin mukaan jouduttu tämän jälkeen puuttamaan (vrt. Heikkilä et al. 2008, 129). Poliisi korostaa ja kiittää lastensuojelun panosta ja yhteistyötä koulujen sekä sosiaalipäivystyksen kanssa. (Haastattelu 6, 2010).

Hervanta on alueen lähipoliisin mukaan nykyään rauhallinen alue, eikä esimerkiksi etsivätyölle ole juuri tilausta. Alueen maahanmuuttajista monet, etenkin lapset ja nuoret, osaavat suomea, joten kommunikointi niin naapureiden kuin tarvittaessa poliisinkin kanssa on sujuvaa ja ehkäisee ongelmien syntyä. Poliisin selvittelyä vaativissa tilanteissa osallisina on yhtä lailla kantasuomalaisia kuin maahanmuuttajiaakin. Maahanmuuttajanuorten suhtautuminen positiivisesti poliisiin johtuu mahdollisesti ainakin osittain koulupo-

liisitoiminnasta. Lähipoliisi Hervannassa, kuten Turun Varissuollakin, on alueen kaikkien koulujen koulupoliisi. Yhteistyö koulun johdon kanssa on toimivaa ja kummallakin osapuolella on matala kynnyks ottaa toiseen yhteyttä. Tämä mahdollistaa myös varhaisen puuttumisen ja ennaltaehkäisevän työn, joka on niin maahanmuuttajien kuin yleensäkin nuorten kanssa työskennellessä tärkeää.

Aikuisen maahanmuuttajaväestön keskuudessa ennaltaehkäisevä työ onnistuu parhaiten maahanmuuttajayhdistysten kautta, joihin suhteita luotiin jo 2000-luvulla pureuduttaessa nuorten ongelmiin. Hervannan lähipoliisin mukaan tämän jälkeen suhteita yhdistyksiin on ollut helppo pitää yllä. Hänen mielestään suhteet toimivat paremmin kuin mietityt toimintamallit, sillä poliisin työtehtävät vaativat lähes aina tapauskohtaista soveltamista. (Haastattelu 6, 2010)

Hervannassa tietoa viranomaisten ja muiden toimijoiden välillä jaetaan säännöllisesti aluetyöryhmässä, joka kokoontuu pari kertaa vuodessa. Aluetyöryhmä alkoi kokoontua jo vuonna 1982 ja koostui pääasiassa sosiaali- ja terveystoimen edustajista. Nykyään työryhmä on alueella toimivien hallintokuntien ja viranomaisten sekä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden yhteistyöryhmä sekä yhteinen foorumi. Työryhmän kokouksissa osapuolet tuovat esille huomiotaan alueella mahdollisesti havaituista ongelmista ja esittävät ratkaisuja sekä työnjakoa toimijoiden kesken tilanteen korjaamiseksi. Moniammatillinen tiimityöskentely on muun muassa varhaisen puuttumisen ja koulu yhteistyön kanssa mainittu keinoina saavuttaa lähipoliisitoiminnan strategiassa nimettyjä tavoitteita. (Sisäasiainministeriö 2007, 14; Repo 2008; Haastattelu 6, 2010)

Lopuksi

Maahanmuuttajien, jotka tässä ovat ns. kolmansien maiden kansalaisia, määrä kasvaa Suomessa vuosi vuodelta. Yhteiskunta monikulttuuristuu ja tämä näkyy myös viranomaistyössä. Esitetyt hyvät käytännöt osoittavat, että Suomessa on jo löydettävissä maahanmuuttajien, poliisin ja sosiaalityön välillä yhteistyötä. Alueelliset erot ovat kuitenkin yhteistyössä suuret. Maahanmuuttajia on sijoittunut hyvin paljon suuriin kaupunkeihin ja niissä on jo luotu yhteistyön malleja, jotka näkyvät esimerkiksi lähipoliisitoimin-

tana ja yhteisinä kulttuurintuntemuskoulutuksina poliisi- ja sosiaaliviranomaisille. Useilla poliisilaitoksilla on myös sosiaalityöntekijä päivystysluontoisesti. Tällöin yhteistyötä tehdään erityisesti lastensuojeluasioissa sekä ennaltaehkäisevästi että tapauskohtaisesti. Lisäksi on perustettu maahanmuuttajien neuvontapisteitä, joissa maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on aktiivinen rooli olla auttamassa neuvojina muita maahanmuuttajia, jopa heidän omalla kielellään. Onkin tärkeää, että maahanmuuttajat nähdään arvokkaana inhimillisenä pääomana auttamassa muita maahanmuuttajia kotoutumaan Suomeen – joidenkin kohdalla kulttuuriltaan hyvin erilaiseen maahan. Jokainen maahanmuuttaja on asiakkaana yksilö omine erityistarpeineen.

Maahanmuuttajia on sijoittunut tänä päivänä jo kaikkiin Suomen kuntiin. Kotouttamistyötä tekevät monet eri viranomaiset ja maahanmuuttajien onnistunut kotoutuminen vaatiikin viranomaisten välistä yhteistyötä. Yksilö hyötyy asiakasprosessien tehostumisesta ja ongelmien kokonaisvaltaisemmasta käsittelystä. Yhteistyötä voi kuitenkin hankaloittaa viranomaisia koskevat salassapitosäännökset (Lumio et al. 2011). Poliisin ja sosiaalityön välinen yhteistyö riippuu pitkälti kuntien taloudellisista resursseista. Toivomuksena on, että jokaiselle poliisilaitokselle saataisiin sosiaalityöntekijä vähintään päivystysluontoisesti, ellei se ole mahdollista kokoaikaisesti. Kokemukset ovat olleet hyvät ja tätä mallia olisi tärkeä levittää eri alueille. Molemmilla viranomaisilla on omat toimenkuvansa, mutta ne voivat myös täydentää toisiaan, kun asioita pyritään ratkaisemaan kokonaisuutena (Holm 2010).

Maahanmuuttajien, poliisin ja sosiaaliviranomaisen yhteistyö on tärkeää ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Viranomaispuolella on myös jo joitakin maahanmuuttajataustaisia poliiseja ja sosiaalityöntekijöitä. Heillä on kulttuurintuntemusta, mistä on hyötyä maahanmuuttajatyössä. Myös maahanmuuttajayhteisöissä on olemassa yhdyshenkilöitä, jotka toimivat ns. kulttuuritulkkieina. Heillä on myös tärkeä rooli rakennettaessa luottamusta viranomaisten ja maahanmuuttajien välille. Yksilöillä voi olla hyvin erilaisia kokemuksia esimerkiksi poliisista lähtömaassaan ja tämä voi aluksi vaikuttaa myös käsityksiin suomalaisesta poliisista (Egharevba 2009, 17–18).

Kolmas sektori viranomaisten ohella on arvokas toimija auttamaan maahanmuuttajia kotoutumisessa

Suomeen. Yhteistyö järjestöjen ja viranomaisten välillä on monin paikoin toimivaa, mutta kehitettävää myös löytyy. Järjestötoimijoiden mukaan viranomaiset voisivat tehdä tapauskohtaisesti tiiviimpää yhteistyötä järjestöjen kanssa sekä hyödyntää enemmän järjestöillä olevaa tietoa ja tuntemusta yksittäisistä asiakkaista (ks. Lumio et al. 2011).

Lähteet

Haastattelut

- Haastattelu 1 (2010). Projektityöntekijät (2), MAHKU -projekti (Maahanmuuttajien henkilökohtainen palveluohjaus), Turun NMKY. 28.5.2010. Turku.
- Haastattelu 2 (2010). Johtaja, maahanmuuttajien neuvontapiste, sosiaalivirasto (nykyään henkilöstökeskus) ja Itäkeskuksen poliisiaseman sosiaalityöntekijä, Itäinen poliisipiiri, Helsingin poliisilaitos. 17.2.2010. Helsinki.
- Haastattelu 3 (2010). Projektipäällikkö, Juuret ja Siivet – maahanmuuttajat aktiiviseksi osaksi kainuulaista yhteiskuntaa -projekti, Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri. 8.6.2010. Kajaani.
- Haastattelu 4 (2010). Maahanmuuttotyön koordinaattori, henkilöstökeskus, Helsingin kaupunki. 11.2.2010. Helsinki.
- Haastattelu 5 (2010). Vanhempi konstaapeli, Varis-suon lähipoliisi, Varsinais-Suomen poliisilaitos. 7.5.2010. Turku.
- Haastattelu 6 (2010). Ylikonstaapeli, Tampereen lähipoliisiryhmän ryhmänjohtaja ja vanhempi konstaapeli, Hervannan lähipoliisi, Pirkanmaan poliisilaitos. 26.5.2010. Tampere.

Kirjallisuus

- Egharevba, S. (2009): Immigrant's relations with the police in Finland: A Lamarckism or a self-induced exercise. Institute of Migration, Siirtolaisuus-Migration 2/2009, 13–24. http://www.migrationinstitute.fi/art/pdf/SM_2009_2.pdf Luettu 10.11.2010.
- Hankonen, J. (1994): Lähiöt ja tehokkuuden yhteiskunta. Suunnittelujärjestelmän läpimurto suomalaisten asuntoalueiden rakentumisessa 1960-luvul-

la. 539 s. Tampereen teknillinen korkeakoulu, arkkitehtuurin osasto. Otatieto Oy, Tampere.

- Heikkilä, E., Pikkarainen, M. & Wilkman, S. (2008): Poliisi ja maahanmuuttajat Turussa tänään. Teoksessa Tanner, Arno (toim.): Poliisi ja maahanmuuttajat – Kohti kotoutumista edistävää vuorovaikutusta. Poliisiammattikorkeakoulu, Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 67/2008. Tampere, s. 120–141.
- Helsingin kaupunki (2009): Monimuotoisuus ja maahanmuutto. Maahanmuutto-osasto, Henkilöstökeskus, Helsingin kaupunki. 2. painos. http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/3fd2a7804f9c32c5b5fab7a4cf6ee88a/monimuotoisuus+ja+maahanmuutto_fontit+upotettu_uusi+painos.pdf?MOD=AJPERES Luettu 31.8.2010.
- Holm, P. (2010): Kommentit Suomen IPS-kappaleeseen. 21.10.2010.
- Jokinen, P. (2006): Tuloksia poliisiin ja sosiaali- sekä koulutoimen yhteistyöllä. <http://www.terveys2015.fi/08062006/PetriJokinen.pdf>. Luettu 11.8.2010.
- Kangasluoma, L. (2007): Vastaanottokeskus – odotushuone sulkeutuu. Aamulehti, Sunnuntai, 20.7.2007. http://www.aamulehti.fi/sunnuntai/teema/asiat_paajutut/5288924.shtml. Luettu 18.8.2010.
- Kokko, K. (2002): Maahanmuuttajien Suomen sisäinen muuttoliike. Tapaustutkimuksena Turku. Turun yliopisto, Maantieteen laitos, Pro gradu -tutkielma. Turku. http://www.migrationinstitute.fi/pdf/Karoliina_Kokko.pdf Luettu 17.8.2010.
- Kultalahti, O. & Närhi, M. (1998): Hervanta ja tulevaisuus 1998. Tampereen kaupunginosan, Hervannan 25-vuotisjulkaisu. 95 s. Kehitysyhtiö Elävä Hervanta, Tampere.
- Lumio, M., Susi, R., Heikkilä, E. & Kuoppamäki, S.-M. (2011): Muuttuvan viranomaisyhteistyön moninaiset haasteet: kolme tapaustutkimusta. Artikkelikäsikirjoitus.
- Pikkarainen, M. & Wilkman, S. (2008): Pakolaisten asuminen ja palvelut. Omaan kotiin –hankkeen tutkimusraportti. Siirtolaisuusinstituutti, Web Reports 36. 42 s. <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports36.pdf>. Luettu 12.8.2010.
- Repo, T. (2008): Hervannan aluetyöryhmä 1981–2006. Viranomaistoimintaa ja yhteistyötä alueen ehdoilla. Hervannan aluetyöryhmä 25 vuotta. 114 s. Tampereen kaupunki. Eräsalon kirjapaino, Tampere.

- Sedig, M. (1996): Vireä Varissuo – 20 vuotta lähiöasumista. 31 s. Varissuon Huolto Oy. Loimaan kirjapaino, Turku.
- Sisäasiainministeriö (2007): Lähipoliisitoiminnan strategia. Lähipoliisitoiminnan ja turvallisuusyhdistyksen kehittämisen strategiset linjaukset ja tavoitteet. Poliisin ylijohdon julkaisusarja 1/2007. Sisäasiainministeriö, poliisiosasto. 27 s. [http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/EC70AF80D-B717629C225726B-003EAEA8/\\$file/1-2007.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/biblio.nsf/EC70AF80D-B717629C225726B-003EAEA8/$file/1-2007.pdf). Luettu 1.11.2010.
- Susi, Riikka & Heikkilä, Elli (2011): Maahanmuuttajat, poliisi ja sosiaalityö – hyviä käytäntöjä Suomessa. Siirtolaisuusinstituutti, Web Reports 67. 35 s.
- Tampereen kaupunki (2010): Tampereen väestö 31.12.2009. Tilastokeskuksen väestötiedot ikäryhmittäin ja osa-alueittain. http://www.tampere.fi/material/attachments/v/5pWGpxR3Z/Tampereen_vaesto_2010TK.pdf. Luettu 26.10.2010.
- Turun kaupunki (2001): Itä-Turku tilastoina. Eriytistarkastelussa Varissuo, Lauste ja Halinen. Itä-Turku-julkaisut nro 4. Urban-yksikkö ja Linkki-projekti, Viestintäkeskus, Turun kaupunki. <http://www05.turku.fi/urban/files/alueanalyysi.pdf>. Luettu 18.8.2010.
- Turun kaupunki (2010): Väestö iän ja kielen mukaan alueittain 31.12.2009. Turun kaupungin tilastollinen vuosikirja. <http://www.turku.fi/Public/download.aspx?ID=111044&GUID=%7BA5E83BE8-6647-4EB1-9304-6514441FBFC0%7D>. Luettu 13.9.2010.
- Turun NMKY (2010a): Mitä MAHKU on? <http://www.tunmky.fi/sosiaalitoiminta/www/page.php?id=13>. Luettu 13.8.2010
- Turun NMKY (2010b): MAHKU-projekti. Maahanmuuttajien henkilökohtainen palveluohjaus. <http://www.tunmky.fi/sosiaalitoiminta/www/att.php?id=107>. Luettu 13.8.2010
- Vilkama, K. (2006): Asuntopolitiikka ja vieraskielisen väestön alueellinen keskittyminen Helsingissä vuosina 1992–2005. Helsingin yliopisto, maantieteen laitos, pro gradu-tutkielma. Helsinki. <https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/2803/asunto-po.pdf?sequence=1>. Luettu 13.9.2010.

Otamme vastaan lahjoituksia

Siirtolaisuusinstituutilla on sääntöjensä mukaan oikeus ottaa vastaan lahjoituksia ja testamentteja Suomesta ja ulkomailta.

Aikaisemmin saamansa lahjoitukset instituutti on sijoittanut mm. tutkimusrahaansa, josta tuetaan vuosittain suomalaiseen siirtolaisuuteen liittyvää tutkimusta, dokumentaatiota ja konferenssitoimintaa.

Instituutissa ylläpidettävä siirtolaisuusarkisto ottaa myös vastaan lahjoituksena erilaisia dokumentteja jälkipolville säästettäväksi. Tällaista materiaalia ovat mm. käsikirjoitukset, kirjeet, valokuvat, äänilevyt ja pienimuotoiset tarve-esineet.

We accept donations

The Institute of Migration accepts donations from Finland and from abroad. Donations to the Institute benefit research and documentation. A central focus area in the future will be publication relating to expatriate Finns and their descendants, i.e. research on emigration and also publication of literature on and by Finns abroad.

Donations such as documents, letters, manuscripts, photographs, recordings and utility articles are welcome. We wish to increase our archival collections, and by exhibitions and catalogues present Finnish everyday life abroad to the general public.

Yhteydenotot / Contact:

Johtaja Ismo Söderling,	isoder@utu.fi	+358-50-511 3586
Arkistonhoitaja Jarno Heinilä,	jshein@utu.fi	+358-2-28 404 60